

ΟΙ ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ ~ Από το βιβλίο “ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΑΖΩΝ” (του Gustave Le Bon)

Οι εκλογικές μάζες, δηλαδή οι ομάδες που καλούνται να εκλέξουν τους τιτλούχους κάποιων υπηρεσιών, είναι μάζες ετερογενείς όμως, καθώς δεν δρουν παρά μόνο με ένα καθορισμένο τρόπο:

επιλέγουν ανάμεσα σε διάφορους υποψηφίους, δεν μπορούμε να παρατήσουμε σε αυτές παρά κάποιους από τους χαρακτήρες που περιγράψαμε προηγουμένως.

Αυτοί που εκδηλώνουν κυρίως είναι η ασθενής ικανότητα για συλλογισμό, η απουσία κριτικού πνεύματος, η οξυθυμία, η ευπιστία και η υπεραπλούστευση.

Ανακαλύπτουμε επίσης στις αποφάσεις τους την επιρροή των καθοδηγητών και το ρόλο των παραγόντων που απαριθμήσαμε προηγουμένως: τη διαβεβαίωση, την επανάληψη, το κύρος και τη μετάδοση.

Ας διερευνήσουμε πώς τις παρασύρει κανείς. Με μεθόδους που πετυχαίνουν με τον καλύτερο τρόπο, θα συναχθεί καθαρό η ψυχολογία τους.

Η **πρώτη** από τις ιδιότητες που πρέπει να έχει ο υποψήφιος είναι το **κύρος**. Το προσωπικό κύρος δεν μπορεί να αντικατασταθεί παρά από αυτό της ισχύος. Το ταλέντο, η ίδια η ευφυΐα, δεν είναι στοιχεία επιτυχίας.

Αυτή η ανάγκη του υποψηφίου να περιβάλλεται με κύρος, να μπορεί επομένως να επιβληθεί δίχως αμφισβήτηση, είναι κεφαλαιώδης. Αν οι ψηφοφόροι, που αποτελούνται κυρίως από

εργάτες και χωρικούς, επιλέγουν τόσο σπάνια έναν από τους δικούς τους για να τους αντιπροσωπεύσει, είναι γιατί οι προσωπικότητες που βγαίνουν από τις τάξεις τους δεν έχουν γι' αυτούς κανένα κύρος. Δεν διορίζουν ποτέ έναν όμοιό τους παρά για λόγους δευτερεύοντες, για να αντισταθούν για παράδειγμα σε ένα υψηλό πρόσωπο, σε ένα ισχυρό αφεντικό, υπό την εξάρτηση του οποίου βρίσκεται καθημερινά ο ψηφοφόρος, και του οποίου έχει έτσι την ψευδαίσθηση ότι γίνεται για λίγο ο κύριος.

Όμως το απόκτημα του κύρους δεν αρκεί για να εξασφαλίσει την επιτυχία στον υποψήφιο. Ο ψηφοφόρος χαίρεται πολύ να βλέπει να

κολακεύουν τις λαχτάρες του και τις κενοδοξίες του' ο υποψήφιος πρέπει να τον φορτώσει με υπερβολικές κολακείες, να μη διστάσει να του δώσει τις πιο απίστευτες υποσχέσεις. Μπροστά σε εργάτες δεν θα μπορούσε να στιγματίσει και να προσβάλει πολύ τα αφεντικά τους. Όσο για τον αντίθετο υποψήφιο, θα επιχειρήσει να τον συντρίψει κατοχυρώνοντας με τη διαβεβαίωση, τη **επανάληψη** και τη **μετάδοση** ότι είναι ο τελευταίος των αγυρτών, και ότι κανένας δεν αγνοεί ότι έχει διαπράξει πολλά εγκλήματα. Είναι ανώφελο, εννοείται, να ψάξει οποιοδήποτε πρόσχημα απόδειξης. Αν ο αντίπαλος δεν γνωρίζει καλά την ψυχολογία των μαζών, θα προσπαθήσει να δικαιολογηθεί με επιχειρήματα, αντί να απαντήσει απλώς στις συκοφαντικές διαβεβαιώσεις με άλλες διαβεβαιώσεις το ίδιο συκοφαντικές και δεν θα έχει από εκείνη τη στιγμή καμιά πιθανότητα να επικρατήσει.

Το γραπτό πρόγραμμα του υποψηφίου δεν πρέπει να είναι πολύ κατηγορηματικό, γιατί οι αντίπαλοί του θα μπορούσαν να του το αντιτάξουν αργότερα' όμως το προφορικό του πρόγραμμα θα μπορούσε να είναι υπερβολικά άμετρο. Μπορεί να υποσχεθεί άφοβα τις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Για το παρόν αυτές οι υπερβολές έχουν πολύ καλά αποτελέσματα, και για το μέλλον δεν δεσμεύουν σε τίποτα. Ο ψηφοφόρος δεν ενδιαφέρεται καθόλου πράγματι, αν συνέχεια, να μάθει αν ο εκλεγμένος ακολούθησε την ομολογία πίστης που επευφημήθηκε, και εξαιτίας της οποίας, υποτίθεται, έλαβε χώρα η εκλογή.

Αναγνωρίζουμε εδώ όλους τους παράγοντες πειθούς που περιγράψαμε πιο πάνω. Θα τούς ξαναβρούμε ακόμα στην επίδραση των λέξεων και των τύπων, των οποίων δείξαμε ήδη την ισχυρή εξουσία. Ο ρήτορας που ξέρει να τούς χειρίζεται οδηγεί τις μάζες κατά βούληση. Τέτοιες εκφράσεις όπως: το αισχρό κεφάλαιο, οι άθλιοι εκμεταλλευτές, ο αξιοθαύμαστος εργάτης, η κοινωνικοποίηση των αγαθών κ.λπ., προκαλούν πάντα το ίδιο αποτέλεσμα, αν και ήδη είναι λίγο φθαρμένες. Όμως ο υποψήφιος που μπορεί να ανακαλύψει μια καινούργια φόρμουλα, στερημένη μάλιστα ακριβούς σημασίας, και κατά συνέπεια εφαρμόσιμο στις

πιο διαφορετικές εμπνεύσεις, έχει μια αλάνθαστη επιτυχία.

...

Όσο για την επίδραση που οι συλλογισμοί θα μπορούσαν να ασκήσουν στο πνεύμα των ψηφοφόρων, θα έπρεπε να μην είχαμε διαβάσει ποτέ τα πρακτικά ενός εκλογικού συνεδρίου για να μην είμαστε κατηγορηματικοί σε αυτό το θέμα. Εκεί ανταλλάσσουν διαβεβαιώσεις, ύβρεις, ενίοτε βίαια κτυπήματα, ποτέ λόγους. Αν επιβάλλεται ησυχία μια στιγμή, είναι που ένας παριστάμενος με δύσκολο χαρακτήρα αναγγέλλει ότι πρόκειται να θέσει στον υποψήφιο ένα από αυτά τα ενοχλητικά ερωτήματα που διασκεδάζουν πάντα το ακροατήριο. Όμως η ικανοποίηση των αντιπολιτευομένων δεν διαρκεί πολύ, γιατί, η φωνή αυτού που μίλησε τελευταίος, σε λίγο καλύπτεται από τα ουρλιαχτά των αντιπάλων. Μπορούμε να θεωρήσουμε ως τύπο των δημοσίων συνεδρίων τα ακόλουθα πρακτικά, επιλεγμένα μεταξύ κάποιων άλλων παρόμοιων, και τα οποία δανείζομαι από τις καθημερινές εφημερίδες:

Όταν ένας διοργανωτής κάλεσε τους παριστάμενους να διορίσουν έναν πρόεδρο, η ταραχή ξέσπασε. Οι αναρχιστές πηδούν πάνω στη σκηνή για να αρπάξουν το γραφείο με έφοδο. Οι σοσιαλιστές το υπερασπίζονται δραστικά' σκοντάφτουν, χαρακτηρίζονται αμοιβαία

κατάσκοποι, πουλημένοι κ.λπ., ένας πολίτης προχωρεί με ένα μάτι μωλωπισμένο.

Τελικά, το γραφείο εγκαθίσταται κουτσά-στραβά εν μέσω της ταραχής, και το βήμα μένει στο σύντροφο Χ.

Ο ρήτορας εκτοξεύει αμέσως μια κατηγορία εναντίον των σοσιαλιστών, οι οποίοι τον διακόπτουν φωνάζοντας: «Κρετίνε! Ληστή! Αχρείε!» κ.λπ., επίθετα στα οποία ο σύντροφος Χ απαντά με την έκθεση μιας θεωρίας, σύμφωνα με την οποία οι σοσιαλιστές είναι «ηλίθιοι» ή «απατεώνες».

...Το γερμανικό κόμμα είχε οργανώσει χθες βράδυ στο εμπορικό επιμελητήριο, στην οδό Faubourg-du-Temple, μια μεγάλη συγκέντρωση, προπαρασκευαστική της γιορτής των Εργατών της πρώτης Μαΐου. Το σύνθημα ήταν: «Γαλήνη και ηρεμία».

Ο σύντροφος G χαρακτηρίζει τους σοσιαλιστές «κρετίνους» και «απατεώνες».

Με αυτά τα λόγια, ρήτορες και ακροατές βρίζονται και έρχονται στα χέρια' οι καρέκλες, τα έδρανα, τα τραπέζια, ανεβαίνουν στη σκηνή κ.λπ.

Ας μη φανταστούμε ότι αυτό το είδος συζήτησης προσιδιάζει σε μια ορισμένη τάξη ψηφοφόρων, και είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής τους κατάστασης. Σε κάθε ανώνυμη συνάθροιση, που απαρτίζεται αποκλειστικά από μορφωμένους, η συζήτηση παίρνει εύκολα τις ίδιες μορφές. Έχω δείξει ότι οι άνθρωποι μαζικά τείνουν προς τη διανοητική εξίσωση, και, την κάθε στιγμή, ξαναβρίσκουμε την απόδειξη γι' αυτό. Να, για παράδειγμα, ένα απόσπασμα από τα πρακτικά ενός συνεδρίου στελεχωμένου αποκλειστικά από φοιτητές:

Η ταραχή όλο και μεγάλωνε, όσο προχωρούσε το βράδυ' δεν πιστεύω ότι, έστω και ένας ρήτορας, μπόρεσε να πει δύο φράσεις δίχως να τον διακόψουν. Την κάθε στιγμή οι κραυγές ξεκινούσαν από το ένα σημείο ή από το άλλο, ή από όλα τα σημεία ταυτόχρονα' επευφημούσαν, σφύριζαν οι βίαιες συζητήσεις

άρχιζαν ανάμεσα σε διάφορους ακροατές κράδαιναν τα μαστούνια απειλητικά' χτυπούσαν το πάτωμα ρυθμικά' τις κραυγών ακολουθούσαν αυτοί που διέκοπταν: «Έξω! Κάτω από το βήμα!»

Ο Μ.Σ. επιδαψιλεύει στο σύλλογο τα επίθετα του μυσαρού και χαύνου, του τερατώδους, του άθλιου, του αργυρώνητου και εκδικητικού, και διακηρύττει ότι θέλει να τον καταστρέψει κ.λπ.

Αναρωτιέται κανείς πώς, μέσα σε παρόμοιες συνθήκες, μπορεί να διαμορφωθεί η άποψη του ψηφοφόρου; Αλλά, αν θέταμε ένα παρόμοιο ερώτημα, θα σήμαινε ότι αυταπατόμαστε αλλόκοτα σχετικά με το βαθμό ελευθερίας που απολαμβάνει μια ομάδα. Οι μάζες έχουν απόψεις που τους έχουν επιβληθεί, ποτέ ιδέες δικαιολογημένες. Αυτές οι απόψεις και οι ψήφοι των ψηφοφόρων παραμένουν στα χέρια των εκλογικών επιτροπών, των οποίων οι καθοδηγητές είναι τις περισσότερες φορές κάποιοι έμποροι κρασιού, με μεγάλη επιρροή πάνω στους εργάτες, στους οποίους δίνουν πίστωση. «Ξέρετε τι είναι μια εκλογική επιτροπή;», γράφει ένας από τους πιο γενναίους υπερασπιστές της δημοκρατίας, ο Μ. Scherer. «Πολύ απλά, το κλειδί των θεσμών μας, το πρωτεύον εξάρτημα της πολιτικής μηχανής. Η Γαλλία σήμερα κυβερνιέται από τις επιτροπές».

Επίσης, δεν είναι πολύ δύσκολο να επιδράσει σε αυτές, αν ο υποψήφιος είναι απρόσεκτος και διαθέτει αρκετά χρήματα.

...

Αυτή είναι η ψυχολογία των εκλογικών μαζών. Είναι ταυτόσημη με αυτή των άλλων μαζών. Ούτε καλύτερη ούτε χειρότερη.

Απόσπασμα από το βιβλίο του Gustave Le Bon "Ψυχολογία των μαζών".

Πηγή/φωτογραφίες: Αντικλείδι, antikleidi.com